

**HARRI
TAMMISTE**

1977

1977

HARRI TAMMISTE

1977

© 2026 Harri Tammiste

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki,
bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-89-6938-9

I

Mies kieriskelee tuskaisena ja hiestä märkänä kapealla vuodesohvalla. Päähän koskee jonkin verran. Ei mielettömästi. Hän joutuu puristamaan silmänsä kiinni kurottautuessaan kohti viereisellä jalkaralla olevaa taskumattia. Tuo mies on kahdeksanvuotiaan William Wardin Chuck-eno. Talon keittiössä hääráá nuoren Williamin äiti. Hänen nimensä on Sarah. Tiskattavaa on kertynyt toissapäiväisten syntymäpäiväjuhlien jäljiltä paljon. Vanhan viinan pystyy haistamaan kaikkialla talon huoneissa, mutta vahvimmin sen voisi tuntea nenässään juuri siinä huoneessa, jossa krapulainen ja väsynyt Chuck Wynne tällä hetkellä punoittavia silmiään lepuutti. Hän vetää vartalonsa päällä olevaa vilttiä ylemmäs kasvojensa suojaksi. William tarkkailee enonsa liikkeitä ujona huoneen nurkassa ja yrittää olla hiirenhiljaa.

– Olisitko niin kiltti ja toisit Will minun tupakat viereisestä huoneesta? Chuck kysyy silmänsä kiinni painuneina. – Askin pitäisi olla viereisen huoneen ikkunalaudalla.

William ei sano mitään ja hakee niin tupakka-askin kuin sen vieressä olevat tulitikut. Chuck repii pahvisen pakkauksen auki ja sujauttaa savukkeen huuleensa. Williamin äiti haistaa keittiön saavuttaneen tupakansavun pian ja huomauttaa siitä veljeään välittömästi: – Täällä saa olla jatkuvasti avaamassa ikkunoita sinun takiasi. Mene ulos käryttämään sieltä!

Chuck nousee sohvalta ylös ja tumppaa savukkeen huoneen ruokailupöydällä olevaan tuhkakuppiin. Hän ehti ottaa siitä viisi henkäystä.

– Polttaisit edes ikkunan alla, etkä olisi täällä muita sairastuttamassa. Täällä asuu lapsia.

Williamin neljä vuotta vanhempi sisko Lisa oli ulkona juokselemaisessa ympäriinsä.

– Naapuri tuli aamulla kysymään apuja. Liittyy kuulemma kuorintakoneeseen, joka lakkasi toimimasta. Sinä et varmaan kuullut mitään? Sarah huikkaa keittiöstä.

– Vai niin. Enpä ole kuullut joo. Mikäs siinä koneessa sitten on?

– Se vaan lakkasi yhtäkkiä toimimasta. Että sitten kun ehdit ja jaksat, niin voisit käydä katsomassa.

Chuck Wynne vetää keuhkonsa täyteen ilmaa ja puhalttaa sitten pitkään ulos. Hän ottaa pitkän hörpyn omasta taskumatistaan, joka oli edellispäivänä täytetty jollakin yli neljäkymmentä tilavuusprosenttia alkoholia sisältävällä juomalla. Chuck katsoo viisaammaksi käydä laittamassa kone kuntoon saman tien ja kysyy myös Williamia tuolle retkelle mukaan. William suostuu lähtemään. Matka naapurille taittuisi Chuck-enon omistamalla hohtavan tummanvihreällä lava-autolla, jota William oli aina katsonut ihailevin silmin. Vuonna 1946 valmistettu auto oli kaikin puolin vaikuttava näky sekä luotettava menopeli. Se edusti Fordin ensimmäistä toisen maailmasodan jälkeen lanseerattua kuorma-automallia. Ajomatalla eno hörppää taskumatistaan kolme kertaa.

Viljankuorintakone näytti pienen Williamin silmissä valtavalta. Se saattoi olla helposti kymmenenkin jalkaa korkea ja kolmekymmentä jalkaa pitkä. Laite seiso pyörillä ja se voitiin siirtää paikasta toiseen traktorilla. Noin arvokasta ja massiivista laitetta ei aivan jokaisella Whitmoren tilalla ollutkaan. Se oli tarkoitettu viljanjyvien, tuolla seudulla lähinnä kauran, kuorimiseen ja puhdistamiseen kaikesta ylimääräisestä.

– No päivää! mies huudahtaa kauempana saavuttaen enoa ja Williamia ripeällä askeleella.

Eno heilauttaa laiskasti kättään tervehtimisen merkiksi.

– Tähän oli tullut jokin oikosulku. Kuulin Sarahilta, eno viittoo päällään laitetta kohti ja iskee sitten kätensä kiinni laitteen kylkeen.

Naapuri vastaa myöntävästi ja kertoo laitteen olevan jollain tapaa jumissa, vaikka se käyntiin lähteekin. Chuck ryhtyy oitis kiipeä-

mään edessään olevia tikkaita pitkin koneen katolle. Hän ei sano mitään. Katolta käsin koneeseen syötettiin yleensä kahden miehen voimin vielä millään tavoin käsittelemättömät kaurat. Ne kulkiivat sisälle sen suurehkosta sisäänmenoaukosta. Koneen toisesta päästä sinkoutuivat ripeässä tahdissa ulos koneen kauroista kuorimat ja puhdistamat jyvät. Kuorintakoneen voimanlähde oli bensiniimoottori.

– No mitä sinä siellä vielä seisot perkele kivekset kädessä? Laita tämä käyntiin! Chuck huutaa ja hoipertelee ylhäällä. Hänen sumean katseensa näkisivät kaikki, jotka seisoisivat laitteen lähettävällä.

Naapuri käynnistää moottorin. Laite kuulostaa lähtevän käyntiin varsin normaalisti. Eno alkaa heittämään sisälle koneen syvyyksiin katolla jo valmiina odottelevaa tavaraa.

– No eihän tässä ole mitään vikaa! eno huutaa katolta.

Naapuri raapii päätään ihmetyksen vallassa. Eipä tosiaan näytä olevan. Häntä hävettää vähän. Naapuri ei sattunut olemaan enon kanssa minkäänlainen läheinen ystävä ja hän koki tuolla hetkellä aiheuttaneensa auttajallensa nyt täysin turhaa ja tarpeetonta vaivaa. Naapuri kiipeää samaisia vanhoja ja natisevia tikkaita pitkin ylös ja ryhtyy auttamaan enoa viljansyötössä. Chuck huojuu silmissä sivulta toiselle. Naapurin otsalla hikikarpalot valuvat alas kohti hänen silmiään ja poskipäitään, mahdollisesti pelkästä enon läsnäolosta johtuen. Syöttöaukon alapuolella pyörivät metalliset ja terävät siivekkeet hajottavat perusteellisesti ja nopeasti kaiken koneeseen syötettävän aineksen.

Chuck sattuu horjahtamaan sen verran, että hänen vasen käsi-vartensa jää kiinni alhaalla pyöriviin siivekkeisiin. Ne vetävät käsivarren lähes koko hänen olkavarttaan myöten nopeasti koneen sisälle. Se hajoaa koneessa nopeasti. Mylly linkoaa verestä, luusta ja lihaksista koostuvaa epämääräistä, paakkumaista mössöä ulos laitteesta. Chuck menettää tajuntansa ja kaatuu kuin kivi kyljelleen alas maahan. Verta suihkuua käsivarren tyngästä valtavasti ja kaikkialle. Naapuri uskaltautuu hyppäämään välittömästi koneen päältä alas, vaikka pudotus onkin melkoinen. Hän juoksee kovaa

talolleen hakemaan kaikkia mahdollisia rättejä ja pyyhkeitä, joita vain onnistuisi käsiinsä saamaan. Sitten hän palaa nopeasti onnettomuuspaikalle tekstiiliensä kanssa, joista osa on puhtaita ja osa enemmän tai vähemmän likaisia. William on tuijottanut jo pidemmän aikaa maassa makaavan elottoman enonsa kalpenevia kasvoja. Hän haluaisi auttaa, mutta ei tiedä mistä aloittaisi. Naapuri syöksyy painamaan enon olkavarrentynkää kolmella rätinkappaleella, jotka kaikki värjäytyvät hetkessä verestä kauttaaltaan punaisiksi. Hän vaikuttaa nyt Williamin silmissä panikoivan ihan tosissaan. Naapurin kasvot alkavat olla kaikkialta paksun hien peittämät. Rättien seassa näkyy olevan myös vihreä kravatti ja jonkinlainen puukapula, jotka naapuri oli napannut taloltaan mukaan. Hän tarttuu kravattiin ja kiertää sen nopeasti ja voimalla enon jäljellä olevan olkavarren ympärille. Sitten hän pyörittää kravattia myös puukapulan ympärille, jotta se kiinnittyisi sidokseen. Kun kapula on kiinnittynyt tukevasti kravattiviritelmän päälle, alkaa naapuri pyörittää kapulaa, minkä seurauksena sidos kiristyy. Veren suihkuaminen olkavarresta hidadustuu ja lakkaa lopulta kokonaan. Valtimo puristui kiinni. Naapuri käskee Williamin tulla pitämään kiristyssidettä yhtä tiukalla kuin hän oli sitä pitänyt. Sillä välin naapurin olisi mahdollista aloittaa enon elvyttäminen. Elvytystä ei tarvinnut jatkaa kauaakaan, kun enosta alkoi kuulumaan jo yskähtelyn ääniä.

– Hänet on saatava mahdollisimman pian Little Rockiin. Menen soittamaan Bobille, että ajaa meidät sinne ja lähtee meidän mukaamme. Sinä jäät tänne ja pidät tätä sidettä koko ajan tiukalla. Ymmärretty?

William saattoi tuntea, kuinka jokainen naapurin sana oli tarkoin harkittu ja osoitettu ainoastaan hänelle. Hän nyökytteli epävarmana.

Enon katse harhaili puolelta toiselle.

– Mitä tapahtu?

– Kone leikkas sun käden irti.

Eno ei vastannut varsin pitkään aikaan sanallakaan. Hänen katseensa pysyy kiinnittyneenä taivaan pilviin:

– Voi olla, etten enää selviä tästä.

William ei osannut eikä halunnut ainakaan ääneen enon viimeistä lausahdusta millään tavoin kommentoida. Chuck oli Williamille etäinen ihminen. Häntä oli suoraan sanottuna jo pidemmän aikaa närästänyt aika paljonkin tämän jatkuva ja usein tapahtuva notkuminen hänen, hänen äitinsä ja hänen siskonsa kodissa.

– Kuulitko sinä? Tunnen, että tämä voi olla nyt tässä. Etkö keksi mitään sanottavaa, kun oman äitisi veli tekee lähtöä?

William pysyy vaiti.

Chuck-eno pääsi jatkamaan elämäänsä tässä maailmassa sairaalassa saamansa keskimääräistä paremman hoidon ansiosta. Lääkärin kanssa oli ollut hyvää tuuria matkassa, oli Sarah Ward ajatellut. Kun niin välittävä ja ammattitaitoinen lääkäri sattui osumaan heidän kohdalleen. Oikein iäkähän tuo Chuckia hoitanut tohtori jo oli. Käsivarttaan Chuck-eno ei enää takaisin saanut. Sairaalaista päästyään hän kulki niin, että tyhjä paidanhiha oli useimmiten sulottuna housuntaskuun. Näin hän toimi suurimmassa osassa niitä tilanteita, joissa hän kohtasi muita ihmisiä ja tulisi mitä todennäköisimmin toimimaan aina elämänsä loppuun saakka.

II

Hän vaikutti silmin nähden epätoivoiselta. Hänellä ei oikeastaan ollut mitään syytä viettää enää yhtään kauemmin aikaa tässä arkan-sasilaisessa pikkukaupungissa, mutta mies ei toisaalta keksinyt pa-rempaakaan paikkaa, jossa viettäisi juuri nyt aikaansa. Kaikki tuntui merkityksettömältä, eikä hän nähnyt lohduttomasta tilanteestaan muuta ulospääsyä kuin päiviensä päättämisen. Omin käsin. Ajatukset koskien tuosta lopullisesta ratkaisusta seuraavan rangaistuksen päättymättömyyttä olivat kuitenkin jo pitkään pitäneet sitkeän otteen hänen mielestään, eikä itseään päähän ampuminen ollut siitä johtuen koskaan edennyt ajatuksen tasolta toteutusvaiheeseen. Sää oli vuodenaikaan nähden lämmin, eikä syksyn merkkejä ollut vielä näin lokakuun alussa juurikaan ilmassa. Huone, jossa hän parhailaan vietti aikaansa ei ainakaan edustanut hotellin parhaimmistoa ja oli pikemminkin perustason huoneisto. Kokolattiamatot olivat aikaisemmin aiheuttaneet hänelle allergisia oireita, eikä hän välttynyt silmien kirvelyä ja nenän tukkoisuudelta tälläkään kertaa. Miehen katse harhaili huoneen suuresta ikkunasta avautuvassa maisemassa, jossa näkyi pääasiassa hotellin takapiha. Suurelta osin tuo piha käsitti nurmikentän, jolle oli pystytetty vanhanaikaisilta näyttäviä pylväšvalaisimia ohjaamaan kulkijoita päivän hämärtyessä. Satunnaiset daaliaistutukset koristivat kentän sivuja ja paksut tammet reunustivat takapihalta yhdelle kaupungin pääteistä johtavaa katua.

– Se oli virhe, anteeksi... anteeksi, mies mumisi itsekseen niin hiljaa, ettei hänen muminastaan olisi voinut saada selvää kukaan lähietäisyydellä oleva henkilö.

Hän hörppää kaksi kertaa nopeasti kädessään olevasta pienestä vesipullosta, joka oli aikaisemmin asetettu hotellin puolesta suuren ikkunan edessä sijaitsevalle ympyränmuotoiselle pienelle pöydälle.

"KAHDESKYMMENES PÄIVÄ HEINÄKUUTA. TÄSTÄ PÄIVÄSTÄ TULISI HÄNEN PAKOMATKANSÄ ENSIMMÄINEN PÄIVÄ."

Maatilallaan yksin asuva kolmikymppinen arkansasilaiskirjailija William Ward on kamppailut mielen ongelmiansa kanssa jo vuosia ja käy yhä epätoivoisemmaksi. Taistelussaan päänsisäistä maailmaansa vastaan päätyy hän toinen toistaan järkyttävämpiin tekoihin. Jokainen yrittää löytää keinonsa selviytyä pahuuden, itsekeskeisyyden ja ahneuden täyttämässä maailmassa.

1977 on historiallinen jännitysromaani, jossa tarina sijoittuu pääosin 1970-luvun loppupuolen Yhdysvaltoihin. Romaani kuljettaa lukijan myös muille vuosikymmenille ja syrjäisempiin maailmankolkkiin.

BoD

